

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

24. Condemnatio Μηρακιωδοις.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

CONDEMNATIO

Μετακρίσεις.

Censura Plutarchi.

CAPVT XXIV.

Hoc totum dicendi genus Plutarchus gra- uiter, & copiose descripsit, & castigauit, ut nihil mihi magnificentius, nihil vitiosius dici videatur, dignum quod hic aureis apicibus de- scribatur :

Εχει δέ τι χη ή λέξις άπατηλόν, όταν ήδεια, χη πολλή, χη μέδγκη πός, χη χητασκειυς βηπί- ρηται τοίς πράγμασιν. ώς γάρ τ' ύπό αὐλόν ά- δόντων αί πολλή τοίς άκούοντας άμερτίαι δια- φεύουσι, ούτως περιτή χη σοβαρά λέξις άνέ- λάμπει τῷ άκρατή πρὸς τό δηλόμδνον. Ο' μὲν γάρ Μελάνδιθ, ώς τοίκε, περί τ' Διογένεος βυ- γυδίας έρωτηθείς, οδκ έφη χη ιδέιν αὐτήν ύπό τ' ονομάταιν βηπ προδύμενίλν. αί δ' τ' πολλών δια- λέξις χη μέλεια σοφιστών, ού μόνον τοίς ονόμασι, παρρησιότατοι χηώνται τ' διανομηάτων, άλλά χη τήν φωνήν έμμελείας τιπί, χη μαλακότητι, χη περιάσειν έρηδωοντες έκβακχίσει, χη περι- φέρει τοίς άκρωμένους, κενήν ήδονήν διδόντες, χη κενώτερον δόξαν άνέλαμβάνοντες. ώς τε αὐ- τοίς συμβαίει τό Διονυσίε βηδέν. εκεί θ' γάρ, ώς τοίκεν, ευδοκίμοδν τι κηθαρῶ θ' παρὰ τήν δέαν έπαγγελάμδν θ' δωρεάς πινε μνηάλας, ύπερον ούδέν έδωκεν, ώς άποδεδαί, ώς τήν χάριν, ότον γάρ, έρη, χηρόν ευφραμες άδων, τούθτον έ- χαρες έπίζων. τούτον δ' τ' έρανον αί τιαδται πληρῶσιν άκροάταις, τίς λέγισι, θαυμάζονται γάρ έφ' ότον τέρεπσιν έτα, άμια, δ' άκοις έεφρή, τό ήδύ, χη κένους προέλοιπειν ή δόξα: χη μάτλω τοίς μὲν ό χροί θ', τοίς δ' χη ό βίθ' άνάλωται. διά δέ τό πολύ χη κενόν, άφαιρῶντα τ' λέξεως, αὐτόν διώκειν τ' χαρπόν, χη μιμηθῶζ μή τας σιφηπλόκεις, άλλά τας μελίστας, αί μὲν γάρ βηπ- ιύσαι τά άνδρρά χη ευώδη τ' φύλλων, σικκείρσαι, χη διαπλέκσιν ήδύ μὲν, έφήμερον δ', χη άχαρπον έργον. αί δ' πολλάκις ήδύ, χη βόδων, χη ύακίνθων.

διαπετόμδμαι ήμῶνας, έπὶ τόν τραχύτατον, χη δειμύτατον δύμον χηταίρσαι, χη τῶτα προσ- κάβίλωται, ζαιδόν μέλι μηδόμεναι, χη λαύσαι ή τ' χηρισίμων, άππέτονται πρὸς τό οίκεον έρ- γον. ούτω δ' ήδεί τ' φιλότεχνον χη χηθαρόν ά- κροατήν, τά μ' άνδρρά χη βυφειά τ' ονομάταιν, χη τ' πραγμάταιν τά δραματικά, χη πανηγυρικά, κηρήνών βοτάίλω σοφιστώντων ήγέμδνον, έάν αὐτόν δέ τῷ προσοχή χηταδούμδνον ές τόν νούν τῶ λόγῳ, χη τήν διάθεσιν τῶ λέγοντ' θ', έλ- κειν άπ' αὐτίς τό χηρισίμον, χη ώφέλιμον.

Ipsa, inquit, etiam dictio habet quippiam ad decipiendum conducens, si rebus applicetur suavis, & copiosa. & cum factu aliquo, atque apparatu. Sicut enim eorum, qui ad tri- biam canunt, errores plerique latent audi- tores; Ita abundans, atque ornata superbiens dictio animum auditoris perstringit, ne rem de qua agitur intelligat. Et Melanthius quidem interrogatus (ut aiunt) de Diogenis tra- gœdia, negabat se eam videre, quod vocabula eius conspectum intercluderent. Sed plero- rumque sophistarum orationes, atque decla- mationes, non vocabulis modo tanquam cor- tinis velant sententias; sed vocem quoque ac- curatis quibusdam sonis, ac mollitie, & cancellationibus illi edulcantes, bacchicum quen- dam furorem in auditorum animos concitat, eosque transfertos abripiunt: pro vana, quam adferunt voluptate, vaniorem etiam glorio- lam reportantes. Itaque illis vsu venit id, quod Dionysium ferunt dixisse: qui cum Ci- tharædo cuidam præclaram approbatione solu- erit, tanta etiam spe fuisset oblectatus. Atque hoc stipendium tales auditores dicenti rependant. Is enim in admiratione est, quæ adia voluptas & dicentis existimatio, & al- ter tempus, alter vitam frustra perdidit. Proinde oportet copia, & vanitate dictionis remota ipsum persequi fructum, imitarique non eas, quæ ferta plectunt mulierculas, sed apes. Illæ enim florida, & odorata sectantes folia, conferunt, atque pettexunt opus, iucundum quidem illud, sed in diem duntaxat durans, atque infrugiferum: hæ sæpenuerò prata peruolitan- tes, hyblæarum rosarum, hyacinthorum- que copia constituta in thymum aspermium, atque

Melanthii dictum a- cutum. Diogeni tragœdia. Pronuntia- tio mollis.

Dionysius quomodo soluerit Ci- tharædo.

Oratores debet imi- tari Apes, non si φηλόκεις.

atque gustus acerrimi deferuntur, eique affident mel meditantes flauum: perceptoque vtili succo ad suum reuolant opus. Eo itaque modo debet syncerus, artisque studiosus auditor omittere florida, & luxuriosa verba, refque ad actiones scenicas, aut spectacula pertinentes, easque putare pro pabulo fucorum sophisticem ambientium: animo autem in ipsos orationis sensus penetrare, intentionemque dicentis, & quod vtile est, atque commodum, ad se trahere.

Prope abest ab infirmitate, in quo solo sanitas laudatur.

De vera, Germanaque Eloquentia.

CAPVT XXVI.

Age quoniam tibi orationis vitia subiicimus, germanæ eloquentiæ virtutes, & opulentiam contemplemur, quæ non modò eorum, quæ superius enumeravi vitiorum caligine non offundetur, sed clarior ipsa, & illustrior: non secus, ac sol erumpens ex nube apparebit. Pausanias Lacedæmoniorum Imperator (vt aiunt) victo Mardonio, quem Xerxes è Græcia fugiens luctuosi belli vicarium reliquerat, regiam suppellectilem contemplatus, quæ in suam venerat ditionem, iubet continuo Pistores, ac coquos Perfarum, sibi Xerxis, aut Mardonij cœnam parare; ex aduerso Lacedæmonicum parabili admodum cultu instruit. Ita ex vna parte aurum, argentum, conchiliatæ vestes, & Atticæ, lecti elegantes, sexcenta ferula, & sumptus infiniti. Ex altera vasa Samia, ligneum sedile, hædinæ pelles detritæ, & nigrum phiditiorum iuculum. Non placent hæc prandia; quorum vnum luxu distulit: Alterum Cynici Diogenis est potius, quam Imperatoris. Desiderassem ego tertiam mihi mensam poni, neque Cynicam, neque ne potius sumptibus prodigiosam, qualis est apud Plutarchum in conuiuio sapientum. Talem mihi eloquentiam quero, neque tumidam, neque luxuriatam, neque insanam, neque sterilem, aut eneçtam, aut dissolutam, sed grauem, & magna dicendi temperie moderatam. Neque verò longè querendam: huius illam tibi Plutarchus offert. Sicut igitur, inquit, orationis formam theatralē, nimisque tragicam iussi, ita rursum iubeo nimiam dictionis humilitatem, atque exilitatem attentè vitare, atque fugere, nam & nimio turgens fastu ad res civiles inepta est, & nimis gracilis, nihil habet ad percellendum roboris. Ac sicuti corpus non sanum modò, sed & firmo habitu esse oportet: sic oratio non morbo tantum carere, sed & vires habere debet, tuta enim laudantur duntaxat, quæ etiam cum periculò sunt coniuncta, in admiratione sunt. Eademque est mea de animi affectione sententia, quem neque ferocem, neque inaudacem, deiectumque esse conuenit, quorum illud impudentiæ, hoc seruili cuidam submissioni mentis ansam præbet:

CONDEMNATIO SICCORVM.

Cornelij Taciti Censura.

CAPVT XXV.

EGO autem oratorem sicut locuplerem, ac laudatum patrem familiæ, non eo tantum volo rectò tegi, quòd imbrem, ac ventum arceat, sed etiam quod visum, & oculos deleat. Nòn ea solum instrui supellectile, quæ necessarijs vsibus sufficiat, sed sit in apparatu eius, & aurum, & gemmæ, vt sumere in manus, & aspicere sæpius liceat; quædam verò procul arceantur, vt iam oblitterata, & olentia, nullum sit verbum, velut rubigine infectum: nulli sensus, tarda, & inerti structura in morem annualium componatur, fugiat fœdam, & insulsam scurrilitatem, variet compositionem, nec omnes clausulas vno, & eodem modo terminet. Nolo irridere rotam fortunæ, & ius verrinum, & illud tertio quoque sensu in omnibus pro sententia positum, esse videtur. Nam & hoc inuitus retuli, & plura omisi, quæ tamen sola mirantur, atque exprimunt, hi qui se antiquos oratores vocabant, neminem nominabo, genus hominum signasse contentus: sed vobis vtique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt, quibus eloquentia tui Aufidij Bassi, aut Seruillij Nouiani ex comparatione Sisennæ, aut Varronis sordet: qui Rhetorum nostrorum commentarios fastidiunt, & odeunt, Calui mirantur: quos more priuato apud iudicem fabulantes, non auditores sequuntur, non populus audit, vix denique litigator perpetitur: ad eò mœsti, & inculti illam ipsam, quam iactant sanitatem infirmitate, & ieiunio consequuntur. Potrò ne in corpore quidem valetudinem medici probant, quæ animi anxietate contingat. Parum est agrum non esse, fortem, & lætum, & alacrem volo.

Cornel. Tacit. in dialog. de claris oratoribus. Orator debet esse sicut locuples Paterfamilias. Ornatus orationis. Verborum delectus, compositio. Scurrilitas fugienda. Clausula periodorum. Esse videtur.

Valitudo bona qua:

Perfarum & Lacedæmoniorum cœna.

Eloquentia qua expe- randa? & de ea Ciceronis & Plutarc. iudicium.

